

บทที่ 8

จิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Psychology)

เนื้อหา

- แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยามนุษยนิยม
- แนวคิดพื้นฐานของจิตวิทยามนุษยนิยม
- แนวคิดของ คาร์ล โรเจอร์ส
- แนวคิดของ อับบราฮัม มอสโลว์
- แนวคิดของ ยอร์จ เอ. เคลลี

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยามนุษยนิยม

ในปี ค.ศ.1954 อับบราฮัม มอสโลว์ ได้เริ่มคิดเกี่ยวกับจิตวิทยามนุษยนิยม เพราะมาสโลว์เกิดความคิดว่าจิตวิทยาสกุลต่าง ๆ ลืมที่จะพูดถึง “การทำงานของคนที่ปกติ” (healthy human being's functioning) “การดำเนินชีวิต” (mode of living) และ “จุดมุ่งหมายของชีวิต” (goals of life) มอสโลว์จึงเสนอจิตวิทยามนุษยนิยมในฐานะทางเลือกที่ 3 นอกเหนือจากจิตวิเคราะห์และพฤติกรรมนิยม ตั้งแต่ปี ค.ศ.1950 เป็นต้นมาได้มีเสียงคัดค้านความคิดเห็นของ 2 กลุ่มนี้ ผู้ที่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มมนุษยนิยมมีความรู้สึกว่าการพฤติกรรมนิยม โดยเฉพาะที่นำเสนอโดยสกินเนอร์เป็นสิ่งที่เย็นชา แคบ และขาดความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ โดยมองว่าพฤติกรรมนิยมลดบทบาทของความเป็นมนุษย์ลงมาเป็น “หนูขาวตัวใหญ่ หรือเครื่องคำนวณที่ซ้ำ ๆ” เท่านั้น กลุ่มพฤติกรรมนิยมไม่ได้ให้ความสนใจกับคุณภาพและศักยภาพของมนุษย์ ซึ่งแยกมนุษย์ออกจากการทดลองในห้องทดลองของหนู นกพิราบหรือลิง และขณะเดียวกันจิตวิทยามนุษยนิยมวิจารณ์ว่าจิตวิเคราะห์สนใจศึกษาแต่คนที่มีปัญหาโดยการมุ่งสนใจแต่คนที่ไม่ปกติเท่านั้น มอสโลว์จึงตั้งคำถามว่าจิตวิเคราะห์จะศึกษาความปกติของคนอย่างไร ? มอสโลว์พูดไว้ว่า “ถ้าศึกษาแต่คนที่ไร้ความสามารถ เติบโตช้า ไม่มีวุฒิภาวะ และสุขภาพไม่ดี จะได้ผลแต่จิตวิทยาและปรัชญาที่ไร้ความสามารถเท่านั้น” ในปี ค.ศ.1961 ได้เกิด Journal of Humanistic Psychology และในปี ค.ศ.1962 ได้มีการก่อตั้ง American

มนุษยนิยมในระยะเริ่มต้น

ถึงแม้ว่าแนวคิดของจิตวิทยามนุษยนิยมจะเริ่มต้นจากงานเขียนของมาสโลว์และโรเจอร์สแต่ได้รับการปูพื้นฐานมาก่อนแล้ว แนวความคิดเกี่ยวกับมนุษยนิยมเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยเรอเนซองต์หรือแม้แต่ก่อนหน้านั้นในลักษณะของการให้ความสนใจกับการมีชีวิตอยู่โดยไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของโชคชะตาหรือเคราะห์กรรม มนุษย์ไม่ใช่เป็นผลของความไม่เห็นแก่ตัวและความใจบุญเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของ “ปัจเจกชน” (individualism : ปัจเจกชนที่มีอิสระสิทธิและเสรีภาพทั้งความคิดและการกระทำ) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจในความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ซึ่งความเป็น “มนุษย์” ที่เรียกในปัจจุบันวางอยู่บนพื้นฐานของข้อเขียนและความรู้ที่ถูกลำเสนอไว้ตั้งแต่สมัยกรีกโบราณในภาษาละตินรวมทั้งในปรัชญา ซึ่งกลายมาเป็นสิ่งที่ยอมรับกันในปัจจุบัน

วิลเลียม เจมส์ (William James)

จากงานเขียนทุกเล่มของโรลโลว์ เมย์ (Rollo May) ซึ่งเขียนถึงงานเขียนของเจมส์ที่เจมส์มองดูตนเองในฐานะของความเป็น “มนุษย์” (Human being) ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสนใจของเจมส์กับเรื่องของปัญหาชีวิต ซึ่งแต่ละปัญหาที่เจมส์พูดถึงนำไปสู่คำถามในภายหลังว่าเจมส์จัดการอย่างไรกับปัญหาเหล่านั้น แนวคิดและทฤษฎีของเจมส์ที่เน้นการปฏิบัติได้ (pragmatism) สะท้อนให้เห็นความกระตือรือร้นที่ให้ความสนใจกับความต้องการของมนุษย์

อิทธิพลโดยตรงที่ได้รับจากเจมส์คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับ Self ซึ่งเขียนไว้ในหนังสือ Principle of Psychology (1890 pp. 108-109) ซึ่งทฤษฎีเกี่ยวกับ Self ในปัจจุบันต่างได้รับอิทธิพลไม่ทางตรงก็ทางอ้อมจากงานเขียนนี้ เจมส์ได้แบ่ง Self ออกเป็นลำดับชั้น (hierarchy) โดยเริ่มจาก 1. material self 2. the social self or selves 3. the spiritual self และ 4. the Pure Ego และในข้อสุดท้ายนี้เป็นสิ่งที่ตรงกับของนักทฤษฎี self ในปัจจุบันมากที่สุด

material self หมายถึง ร่างกายของคน ๆ หนึ่ง เพื่อนและทรัพย์สินต่าง ๆ

social self หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือบุคคลอื่น

spiritual self หมายถึง การทำงานและศักยภาพของจิตใจ

Pure-ego เป็นสิ่งซึ่งเจมส์อธิบายได้ยากมากและกลายเป็น “I” หรือ self ในฐานะ “ผู้รู้” (knower) ในขณะที่อีก 3 อย่างเป็น self ในฐานะ “me” หรือในฐานะ “เข้าใจ รู้จัก” (known) ซึ่งกลายเป็นชนิดของการรับรู้ คือ “soul” (kind of knowing soul)

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับ self อื่น ๆ

“self” ได้เข้ามามีส่วนในจิตวิทยามนุษยนิยมโดยเฉพาะในแนวคิดของคาร์ล โรเจอร์ส แต่ยังมีนักจิตวิทยาที่กล่าวถึง self ไว้อีกหลายคน เช่น ยอร์จ เฮอร์บาร์ต มีด (George Herbert Mead) จากหนังสือ Mind, Self and Society (ค.ศ.1934) ซึ่งกล่าวถึง self ในฐานะที่เป็นผู้รับรู้ (awareness) มากกว่าที่จะเรื่องของกระบวนการหรือการกระทำ เมื่อแรกเกิดคนเรายังไม่มี “self” เมื่อ self เกิดขึ้นในจิตสำนึกทำให้คน ๆ นั้นจะรับรู้หรือเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกตัวเอง คน ๆ นั้นเรียนรู้ที่จะคิด มีทัศนคติ มีความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเอง และสังคมภายนอกมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคน ๆ นั้นด้วย มีจิตคิดเหมือนเจมส์ว่าถ้าคน ๆ นั้นอยู่ในสังคมที่ต่างออกไป ก็จะพัฒนาเปลี่ยนไปตามสังคมที่คน ๆ นั้นอยู่ร่วมด้วย

นอกจากนั้นแล้วสไนก์และคอร์ดัม (Snygg and Coombs) ยังได้กล่าวถึงเรื่องของ self เหมือนกับแนวคิดของเกสตัลต์ในเรื่องของ phenomenological field (ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่รับรู้ได้โดยประสาทสัมผัส) ซึ่งประกอบด้วยประสบการณ์ทุกอย่างของคน ๆ นั้นในขณะนั้น และสิ่งที่คน ๆ นั้นจะกระทำอะไรในขณะนั้น

แนวคิดพื้นฐานของจิตวิทยามนุษยนิยม

ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นจิตวิทยามนุษยนิยมเป็นเรื่องของการเคลื่อนไหวไม่ใช่เรื่องของแนวคิดที่เคร่งครัดของคนใดคนหนึ่งหรือของกลุ่มคนบางกลุ่ม ดังนั้นแนวคิดของนักจิตวิทยามนุษยนิยมอาจจะไม่เหมือนกันทั้งหมด แต่มีบางส่วนที่เหมือนกันที่ทำให้จับกลุ่มเข้ามาด้วยกัน

รากฐานของจิตวิทยามนุษยนิยมเริ่มจากงานเขียนเล่มแรกของโรเจอร์ส “Counseling and Psychotherapy : Newer Concepts in Practice” (ค.ศ.1942) ซึ่งโรเจอร์สได้แนะนำการทำจิตบำบัดแบบ non-directive approach ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้บำบัดไม่ได้เป็นผู้ให้คำแนะนำ แต่เป็นผู้สะท้อนความรู้สึกที่คนไข้แสดงออกมาซึ่งงานของโรเจอร์สตามด้วยหนังสือ Client Centered Therapy : Its Current Practices, Interpretation and Therapy (ค.ศ.1951)

ในปี ค.ศ.1967 สมาคมนักจิตวิทยามนุษยนิยมได้ตีพิมพ์เรื่องของจิตวิทยามนุษยนิยม ซึ่งบูลเลอร์และอัลเลน (Buhler and Allen, ค.ศ.1972) ได้นำเสนอไว้

1. จิตวิทยามนุษยนิยมให้ความสนใจกับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งแรก เหตุการณ์อื่นการอธิบายทฤษฎีและพฤติกรรมเป็นลำดับที่สองต่อจากประสบการณ์และมีความหมายต่อแต่ละคน

2. เน้นในเรื่องของคุณภาพของมนุษย์ เช่น ทางเลือก ความคิดสร้างสรรค์ การประเมิน และการเข้าใจตนเองแทนการมองว่ามนุษย์เป็นผลผลิตหรือเครื่องจักร

3. เน้นให้ความสำคัญกับการเลือกปัญหาที่จะศึกษาเครื่องมือการวิจัยเป็นสิ่งที่ไม่เห็นด้วยที่จะใช้ในฐานะเป็นเครื่องมือในการศึกษาประสบการณ์ที่สำคัญ ๆ

4. ให้คุณค่ากับเกียรติของความเป็นมนุษย์และสนใจการพัฒนาศักยภาพที่มีมาแต่กำเนิดของแต่ละบุคคล

ชาร์ลีส บูลเลอร์ (Charlotte Bühler, ค.ศ.1971)

ผู้นำคนหนึ่งของจิตวิทยามนุษยนิยมได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของจิตวิทยามนุษยนิยมไว้โดยเน้นสิ่งต่อไปนี้

1. คนเป็นทั้งหมด (the person as a “whole”) เป็นแนวคิดหลักของจิตวิทยามนุษยนิยม ซึ่งแน่นอนแนวคิดนี้ไม่ใช่สิ่งใหม่ของทฤษฎีทางจิตวิทยา จิตวิทยาเอ็กซีสเทนเชียลก็มองคนในฐานะเป็น “หนึ่ง” (unity) แต่ทิศทางของจิตวิทยามนุษยนิยมจะเน้น “ความเข้าใจ” (understanding) มากกว่าการ “อธิบาย” (explaining) สำหรับมาสโลว์ คนแต่ละคนถูกมองในฐานะ “unique individual” แต่ไม่ใช่สิ่งที่แอตเลอร์เรียกว่าจิตวิทยาแต่ละบุคคล (Individual Psychology)

2. จิตวิทยามนุษยนิยมจะให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาทั้งหมดของมนุษย์ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่เหมือนกับที่ทางจิตเวชและจิตวิทยาคลินิกได้นำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องของประวัติความเป็นมาของคนไข้ นักศึกษาที่ศึกษาจิตวิทยาปกติจะให้ความสนใจกับ “วิธีการศึกษาประวัติเป็นรายกรณี” (case history method) ในฐานะที่จะทำให้เข้าใจปัญหาของคน ๆ นั้น รวมทั้งการศึกษาวงจรชีวิตด้วย

3. การดำรงอยู่และความมุ่งมั่น (intention) ของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งส่วนนี้เป็นส่วนที่บูลเลอร์เห็นเช่นเดียวกับนักจิตวิทยากลุ่มเอ็กซีสเทนเชียล แต่จิตวิทยามนุษยนิยมจะให้ความสนใจกับความมุ่งมั่นหรือ intention มากกว่า นั่นคือการให้ความสนใจอย่างมากกับเรื่องของประสบการณ์ของคน ๆ นั้น

4. จุดมุ่งหมายของชีวิตมีความสำคัญเท่าๆ กัน จิตวิทยามนุษยนิยมไม่ใช่จะให้ความสนใจแต่เฉพาะการสนองตอบความพึงพอใจทางร่างกายหรือเติมเต็มตามสัญชาตญาณ (instincts) ของฟรอยด์เท่านั้น แต่การเข้าใจตนเอง (self-realization หรือ self - actualization) เป็นจุดมุ่งหมายของชีวิต ซึ่งแนวคิดนี้ถูกแนะนำเป็นครั้งแรกโดยจุง (Jung) และกลายเป็นสิ่งสำคัญของทฤษฎีบุคลิกภาพของทั้งมาสโลว์และโรเจอร์ส การบรรลุสู่จุดมุ่งหมายของชีวิตเพื่อไปสู่ความเข้าใจตนเอง (fulfillment of the goal of self realization)นอกจากนี้แล้วยังมีนักจิตวิทยามนุษยนิยมหลายคนที่เน้นเรื่องความขัดแย้งพื้นฐานของชีวิต (basic life conflicts) แต่บูลเลอร์เน้นให้ความสำคัญกับกระบวนการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการแก้ปัญหา

5. ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ (man's creativity) เป็นอันดับแรกของจิตวิทยามนุษยนิยม ความคิดสร้างสรรค์กลายเป็นสิ่งที่มีผลต่อการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่การแสดงออกของคน ๆ นั้น (self-expression) และเกี่ยวข้องกับ การมองหาคำมุ่งหมายของคน ๆ นั้นด้วย แอดเลอร์ (Adler) เน้น “creative self” ส่วนฟรอม (Fromm) พูดถึงเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ในฐานะของ “productivity”

6. จิตวิทยามนุษยนิยมได้ถูกนำไปประยุกต์กับจิตบำบัดโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คนไข้เกิดความเข้าใจตนเอง (self-understanding) และกระบวนการในการทำจิตบำบัดเพื่อนำไปสู่การเข้าใจคนอื่นด้วย

The Self (or Person - Centered) ทฤษฎีของ คาร์ล โรเจอร์ส

ในกลุ่มของนักจิตวิทยามนุษยนิยมในปัจจุบันไม่มีใครโดดเด่นเท่ากับคาร์ล โรเจอร์ส ดังนั้นในหนังสือเล่มนี้จึงแยกออกมาอย่างชัดเจน โดยที่เรียกการทำจิตบำบัดว่า “Client-Centered” ส่วนทฤษฎีที่โรเจอร์สพัฒนาขึ้นมานั้นเรียกว่า “self theory” และเรียกตัวโรเจอร์สว่าเป็น “a person – centered theorist”

คาร์ล โรเจอร์ส (1902-1988) เกิดที่โอคพาร์ค อิลลินอย เมื่อวันที่ 28 มกราคม ค.ศ.1902 ตั้งใจที่จะเป็นพระหลังจากสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยวิสคอนซินในปี ค.ศ.1924 และได้ย้ายไปเรียนครุฑที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบียและได้รับปริญญาเอกในปี ค.ศ. 1931และสอนที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอ สเตท มหาวิทยาลัยชิคาโก มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน และเป็นสมาชิกของ Western Behavioral Science Institute ในแคลิฟอร์เนีย โรเจอร์สเหมือนกับฟรอยด์ จุง แอดเลอร์ และอื่น ๆ ที่ทฤษฎีเริ่มจากประสบการณ์ของการเป็นนักจิตบำบัด วิธีการทำจิตบำบัดของโรเจอร์สเริ่มจากหนังสือ ของโรเจอร์สเองคือ Counseling and Psychotherapy (ค.ศ.1942) Client-Centered Therapy (ค.ศ.1951) กระบวนการในการทำจิตบำบัดของโรเจอร์สเริ่มจากการที่ให้ผู้รับการบำบัด (ซึ่งโรเจอร์สชอบที่จะเรียกว่า Client มากกว่า patient) เพิ่มความสนใจ (aware) กับความรู้สึกและประสบการณ์ของตนเองให้มากขึ้นและจัดว่าเป็นวิธีการทางอ้อม (non-directive approach) เพราะผู้บำบัดจะไม่ให้คำแนะนำโดยตรงแต่จะสะท้อนความรู้สึกของผู้รับการบำบัดเหมือนกับที่ผู้รับการบำบัดแสดงออกมา ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและเป็นมิตรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะผู้บำบัดจะไม่ผลักดันหรือวิพากษ์วิจารณ์ผู้รับการบำบัด ซึ่งทฤษฎีของโรเจอร์สได้ปรากฏเป็นครั้งแรกใน Client Centered Therapy (ค.ศ.1951) และของเอสโคช (S.Koch) ใน Psychology : The Study of a Science เล่ม 3 และของโรเจอร์สใน On Becoming a Person (ค.ศ.1961) และใหม่สุดบทที่เขียนโดยโฮลสต็อกและโรเจอร์สในหนังสือของอาร์ คอซินี่ (R.Corsini) Contemporary Theories of Personality

The Organism and the Self

แนวคิดของโรเจอร์สเกี่ยวกับ organism แปลความค่อนข้างยากเพราะในขณะที่ทั่วไปในความหมายทางจิตวิทยา จะใช้คำนี้โดยหมายถึงลักษณะทางชีววิทยาของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม แต่สำหรับโรเจอร์สคำว่า organism หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ณ เวลาหนึ่ง (totality of experiences going on in the whole individual at a particular time) ซึ่งประสบการณ์นี้ประกอบกันขึ้นเป็น phenomenal field ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายในของคน ๆ นั้นและคนภายนอกไม่สามารถที่จะรับรู้ได้ สิ่งนี้กลายเป็นความจริงที่เป็นนามธรรม ประสบการณ์ที่มีอยู่นี้อาจมาจากทั้งภายในและภายนอกของคน ๆ นั้น และจากประสบการณ์ทั้งหมด (totality of experiences) นี้ทำให้ “self” เกิดขึ้น ซึ่งโรเจอร์สให้คำจำกัดความของ self เอาไว้ว่า “เป็นลักษณะรวมทั้งหมดของลักษณะการรับรู้” I หรือ me และการรับรู้ความสัมพันธ์ของ I หรือ me ที่มีต่อผู้อื่นและรวมทั้งชีวิตและคุณค่าที่มากับการรับรู้ นั้น อะไรเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง organism กับ self ? self เกิดขึ้นใน organism โดยปกติแล้วคนที่มีการปรับตัวดี ประสบการณ์ที่มีหรือเกิดขึ้นใน self จะเป็นเช่นเดียวกับประสบการณ์ของ organism ด้วย อย่างไรก็ตาม ถ้าทั้ง 2 อย่างเข้ากันไม่ได้ผลที่เกิดคือความกระวนกระวายใจและสิ่งไม่ดีต่าง ๆ จะเกิดขึ้น เกิดพฤติกรรมต่อต้านขึ้น และอาจจะเป็นไปได้ที่เกิดความไม่เหมาะสมระหว่าง organism (phenomenal field) และความเป็นจริง

ในโลกของประสบการณ์ไม่ใช่ทุกสิ่งจะอยู่ในจิตสำนึก ในจิตใต้สำนึกจะมีการประเมินประสบการณ์ว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีด้วย ในเด็กทารกจะให้คุณค่าของอาหารในฐานะที่เป็นสิ่งที่ดี ถ้าเด็กคนนั้นหิว แต่ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องความเจ็บปวดหรือความรู้สึกไม่สบายตัว จะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ในกระบวนการในการตัดสิน (organismic valuing process) นี้ในส่วนของจิตใต้สำนึกจะประเมินหรือตัดสินประสบการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น รวมทั้งประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในจิตสำนึกด้วย ซึ่งคุณค่าเหล่านี้จะเป็นตัวบอก “self – actualization” ซึ่งโรเจอร์สเชื่อในประสบการณ์นี้มากกว่าที่ได้จากการตัดสินที่เกิดขึ้นในจิตสำนึก ซึ่งโรเจอร์สยอมรับว่า มันอาจจะผิดพลาดได้แต่โรเจอร์สเชื่อว่าความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนี้จะน้อยกว่าที่เกิดจากการตัดสินของจิตสำนึกของเราเอง

Self – Actualization

เรื่องของ self – actualization เป็นเรื่องที่นักจิตวิทยามนุษยนิยมส่วนใหญ่มีความเห็นร่วมกัน โรเจอร์สเชื่อว่าคนแต่ละคนจะมีแนวโน้มที่จะทำตามศักยภาพเฉพาะของตนเอง ซึ่งจะรวมถึงการพัฒนาศักยภาพเพื่อที่จะดำรงและเพิ่มคุณค่าแก่ตนเอง self-actualization เป็นเหมือนกับตัวบังคับที่เกิดขึ้นในพันธุกรรมของมนุษย์ให้มีการเจริญเติบโต เหมือนกับมาสโลว์

ในกระบวนการเจริญเติบโตของมนุษย์ (human growth) self-actualization จะเริ่มจากง่ายไปสู่สิ่งที่ซับซ้อนขึ้น ซึ่งส่วนของการเจริญเติบโตจะรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ด้วย เริ่มแรกนั้น self จะต้องสร้างและกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบของศิลปะ การประดิษฐ์ การเขียนหนังสือ นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อธุรกิจ การเมืองและกลุ่มสังคมต่าง ๆ ยิ่งคนมีประสบการณ์มากเท่าไร self จะกระทำได้ดีขึ้นเท่านั้น นั่นคือมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นไปอีก จะเห็นว่า self-actualization จะเหมือนกับของจิตวิเคราะห์ในรูปแบบของแรงขับ (dynamic force) คนไม่ควรที่จะหยุดนิ่งแต่เดินหน้าตลอดเวลา ซึ่งจะไม่เหมือนฟรอยด์ซึ่งมองหรือให้ความสำคัญกับอดีตของมนุษย์ โรเจอร์สมีความรู้สึกว่าการเติมเต็มตัวเอง (self-fulfillment) ไม่ใช่เป็นผลที่เกิดขึ้นจากอดีตเท่านั้น และมนุษย์ไม่ใช่หุ่นยนต์เหมือนที่พวกพฤติกรรมนิยมเชื่อ แต่มนุษย์มีอิสระที่จะดำเนินกระบวนการของ self-actualization นอกจากนั้นแล้วโรเจอร์สยังเชื่ออีกว่า “มนุษย์เราแต่ละคนที่เกิดมาพร้อมกับความฉลาดซึ่งทำให้สามารถที่จะแยกแยะระหว่างประสบการณ์ที่ดีหรือประสบการณ์ที่ไม่มีศักยภาพ (ไม่ดี) ได้” สิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการ self-actualization คือ positive regard และ positive self-regard ซึ่งสิ่งนี้จะพัฒนาขึ้นในเด็กในฐานะของ self-concept ซึ่งจะเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับการยอมรับและความรักที่ให้โดยคนสำคัญ ๆ ในชีวิต เช่น พ่อ-แม่ คนสำคัญอื่น ๆ เพราะต้องการที่จะถูกรักและสัมผัสแต่ต้อง

โรเจอร์สได้แยกแยะระหว่าง conditioned และ unconditioned regard ใน unconditioned positive regard เป็นการยอมรับทุกอย่างทั้งหมดจากสมมุติฐาน พ่อแม่และคนสำคัญอื่น ๆ จะตอบสนองต่อเด็กในลักษณะของ conditioned positive regard นั่นคือการที่พ่อแม่ให้ความรัก ความสนใจ และยอมรับเฉพาะถ้าเด็กมี self-concept ตามแบบที่พ่อแม่ต้องการ เด็กจะเสี่ยงกับการไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลเหล่านี้ ถ้าเด็กมีพฤติกรรมต่างจากที่บุคคลเหล่านี้คาดหวัง โดยปกติแล้วความต้องการที่จะได้รับการยอมรับ (positive regard) เป็นสิ่งสำคัญมากจนเด็กจะเลือกที่จะทำตามความคาดหวังของคนเหล่านี้และแน่นอนเด็กจะรับ (introject - มาจากของฟรอยด์)มาตรฐานเหล่านี้เข้ามาเป็น self-concept ของตัวเอง

พัฒนาการสุดท้ายคือสิ่งที่โรเจอร์สเรียกว่า fully functioning person คือผู้ที่มีประสบการณ์และมี unconditional positive self regard ซึ่งเป็นเหมือนความคิดของ self-acceptance ทั้งหมด ซึ่งถ้าเป็นความคิดหรือทฤษฎีเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เพราะเป็นผลมาจาก unconditioned

ความแตกต่าง ระหว่าง Organism และ Self

เมื่อคนเราเติบโตขึ้นจะมีการพัฒนาความแตกต่างระหว่างประสบการณ์จริง (organism) กับ self นั้นหมายความว่าประสบการณ์ที่ได้รับจะแตกต่างจาก self-concept สิ่ง que เข้ามาหรือได้รับมา (ประสบการณ์) อาจจะไม่สอดคล้องหรือไม่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งประสบการณ์นี้จะเข้าสู่การรับรู้ของคน ๆ นั้น เมื่อความแตกต่างระหว่าง organism และ self เกิดมากขึ้น ผลที่จะเกิดคือเกิดความกระวนกระวายใจ รวมทั้งสิ่งไม่ปกติต่าง ๆ กลไกป้องกันตนเองที่จะเกิดขึ้น ได้แก่ การปฏิเสธ หรือ **denial** ซึ่งทำให้ self-concept ผิดไปและมีผลหรืออิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของคน ๆ นั้นกับคนอื่น ซึ่งจะนำไปสู่การปรับตัวที่ผิดปกติ ถ้าความแตกต่างระหว่าง organism และ self มีมากขึ้นเท่าใดการใช้กลไกป้องกันตนเอง เช่น denial จะไม่ได้ผล self-concept จะเกิดอารมณ์และอาจควบคุมไม่ได้ผลคือทำให้เกิดพฤติกรรมที่ผิดปกติ พอถึงตรงนี้ต้องนำเอาจิตบำบัดเข้ามาช่วย

ผู้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ (The Fully Functioning Person)

คนที่มีลักษณะของ fully functioning person หมายถึงคนที่ไม่ต้องใช้กลไกป้องกันตนเอง เช่น การปฏิเสธ (denial) การเก็บกด (repression) และอื่นๆ เป็นคนที่สามารถที่จะแสดงออกถึง positive self-regard ตัวตนของคน ๆ นั้นจะเป็นคนที่มีหรือรับประสบการณ์ของตนเองอย่างเต็มที่ จะไม่มีความกระวนกระวายใจ (anxiety) ไม่จำเป็นต้องมีกลไกป้องกันตนเอง ประสบการณ์สามารถเข้ามาสู่ตนเองได้โดยตรง กระบวนการทั้งหลายจะไม่มีคำว่า “ควรจะ” และ “อาจจะ” สิ่งใดที่ผิดจะถูกแก้ไขทันทียอมรับความผิดพลาดต่าง ๆ โดยใช้ศักยภาพของตนเองตามที่มีอยู่ในตัวเองอย่างเต็มที่ ในคนที่มีความคิดสร้างสรรค์จะไม่ซ่อนตัวเองอยู่ภายใต้การยอมรับของสังคม จะเชื่อถือประสบการณ์ของตนเองและอยู่ด้วยการมองเห็นคุณค่าของตนเอง กล่าวที่จะแสดงออกหรือประพจน์ในลักษณะเฉพาะของตนเองและยอมรับตนเอง

สรุปได้ว่าลักษณะของคนที่ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ (fully function person) มีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. เปิดรับประสบการณ์ทุกอย่าง (open to experience) หมายถึง ยอมรับอารมณ์ (ทั้งที่เป็นส่วนที่ดีและไม่ดี) ทุกประเภทที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการปฏิเสธ ไม่มีการใช้กลไกป้องกันตนเอง ไม่ปฏิเสธประสบการณ์ต่าง ๆ รับประสบการณ์สิ่งต่าง ๆ เข้ามาสู่ชีวิตอย่างเต็มที่

2. มีชีวิตชีวา (existential living) รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาใช้ชีวิตตามที่เกิดขึ้นจริง ๆ หลีกเลี่ยงการมโนคติต่าง ๆ หรือไม่ตัดสินใจต่าง ๆ ไปล่วงหน้าถ้าสิ่งนั้นยังไม่เกิดขึ้น

3. เชื่อในสัญชาตญาณหรือความคิดของตนเอง (trust their intuition) เป็นคนที่เชื่อในความรู้สึกของตนเองไม่เกี่ยวกับสัญชาตญาณและทำไปตามอะไรก็ตามที่รู้สึกว่าจะถูกต้อง แทนที่จะเสียเวลาในการวิเคราะห์หรือคิดแล้วคิดอีก

4. ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) มีบทบาทสำคัญในชีวิตและกล้าที่จะเสี่ยงในการกระทำหรือตัดสินใจ ปรับตัวเพื่อเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมและมองหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ท้าทาย มีอิสระจากความกดดันและมั่นใจในการแสดงศักยภาพสูงสุดของตนเอง

5. มีความเป็นอิสระ (Experiential freedom) ในการที่จะทำให้ชีวิตของตนเองดีขึ้น รวมถึงความสุข ความสนุกสนานและพร้อมที่จะเผชิญกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวมากกว่าที่จะวิงหนัและถูกคาดหวังว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการกระทำของตนเองด้วย

หลักฐานหรือข้ออ้างอิง (Evidence)

จากการที่กลุ่มจิตวิทยามนุษยนิยมไม่ได้นำวิธีการทางการทดลองหรือวิจัยหรือไม่ได้มีการทดลองมาใช้ในการศึกษาเลยโดยเฉพาะแนวคิดของโรเจอร์ส แต่อย่างไรก็ตามคนที่เห็นด้วยกับแนวคิดของโรเจอร์สได้ชี้ให้เห็นว่ามีหลักฐานหรือข้ออ้างอิงที่สนับสนุนแนวคิดของโรเจอร์ส ถึงแม้ว่าการศึกษานั้นอาจจะสนับสนุนโดยตรงหรือไม่ตรงกับทฤษฎีของโรเจอร์สส่วนที่จัดได้ว่าสนับสนุนแนวคิดของโรเจอร์ส แบ่งเป็น 2 ส่วน ด้วยกันคือ

1. Q-Sort method
2. Content Analysis of therapeutic interviews

Q – Sort

จุดประสงค์ของวิธีการ Q-Sort คือการพยายามค้นหาความคิดเห็นของคน ๆ นั้นเกี่ยวกับตนเองโดยให้แผ่นข้อความแก่คน ๆ นั้น ซึ่งแผ่นข้อความจะมีข้อความที่มีความแตกต่างกันและให้คน ๆ นั้นเลือกข้อความจากแผ่นเหล่านั้นที่คิดว่าตรงกับที่เป็นตัวเขามากที่สุด โดยให้การเลือกหาแผ่นข้อความโดยแยกเป็น แผ่นแรกดูว่าคน ๆ นั้นรับรู้ตนเองอย่างไร (self - sort) และคน ๆ นั้นต้องการเป็นอย่างไร (ideal-sort) และจากการศึกษาของบัตเลอร์และฮิวท์ (Butler and Haugh, ค.ศ.1954) ที่ทำกับกลุ่มให้คำปรึกษาและเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม พบว่าในกลุ่มให้คำปรึกษามีสหสัมพันธ์ระหว่าง self-sort กับ ideal-sort = 0 แต่ในกลุ่มควบคุมมีความสัมพันธ์เท่ากับ .58 หลังจากการให้คำปรึกษา (เฉลี่ย 31 ครั้ง/คน) ให้คนไข้ในกลุ่มนี้เลือกแผ่นข้อความอีกครั้ง พบว่ามีสหสัมพันธ์ = .34 นับสำคัญของการพัฒนาการมากกว่า 0

Content Analysis

ในวิธีการเลือกข้อความนั้นการที่คนไข้เลือกแผ่นข้อความที่เปลี่ยนไปถือว่าการทำจิตบำบัดนั้นได้ผล เช่น จากการศึกษาของซีแมน (Seeman, ค.ศ.1949) แสดงผลของวิธีการนี้ การวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ 16 ครั้งจากคนไข้ 10 คนที่อยู่ในระยะของการทำจิตบำบัดที่ต่างกัน การพูดของคนไข้สามารถแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1. แสดงถึงปัญหาหรืออาการ 2. ยอมรับการตอบสนองของผู้บำบัด 3. เกิดความเข้าใจและมองเห็นปัญหา 4. พูดคุยถึงเรื่องแผนในอนาคต และยังพบอีกว่ายิ่งการบำบัดก้าวหน้าขึ้นจะพบประโยคที่แสดงถึงปัญหาหรือสิ่งที่รบกวนจิตใจน้อยลง มีลักษณะของการยอมรับเกิดขึ้น และในการสัมภาษณ์ครั้งหลัง ๆ คนไข้แสดงให้เห็นถึงการเข้าใจปัญหาและให้คำพูดที่แสดงถึงแผนการในอนาคตมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษานี้เป็นการเห็นด้วยกับทฤษฎีของโรเจอร์สที่พูดถึงพื้นฐานของการเจริญเติบโต

การบำบัด (Therapy)

จากทฤษฎีโรเจอร์สได้พัฒนา method of nondirective หรือ client-centered therapy ขึ้น สำหรับโรเจอร์สแล้วส่วนหนึ่งของกระบวนการในการบำบัดคือการเกิดการหยั่งรู้ขึ้น (insight) การหยั่งรู้ที่ให้แก่คน ๆ นั้นสามารถที่จะจัดการกับปัญหาของตนเองได้อย่างถูกต้องหรือแรงขับบางอย่างเอาไว้ในตัวเรา (self) โรเจอร์สได้ให้ลักษณะที่สำคัญของผู้ที่ทำการบำบัดตามแบบ nondirective psychotherapy ในฐานะที่เป็นผู้ที่แสดงให้เห็นถึงเจตคติที่ “อบอุ่นและเข้าใจ” ที่อย่างน้อยที่สุดคือการช่วยให้คนไข้มีอิสระในการที่จะแสดงออก (โรเจอร์ส, ค.ศ.1947 และ ค.ศ. 1978 หน้า 48) ผู้บำบัดไม่ใช่ผู้ที่มีอคติในสิ่งที่ผู้คนไข้พูดหรือไม่ใช่ผู้ที่มีมองดูพฤติกรรมคนไข้ผ่านทางผู้บำบัด คนที่จะตัดสินสิ่งต่าง ๆ นั้นคือพวกเขาเขียนนิยามหรือบทกลอนเท่านั้น ซึ่งการเปิดใจและยอมรับของผู้บำบัดโรเจอร์สเรียกว่าเป็น “unconditioned positive regard” ซึ่งโรเจอร์ส

วิธีการ client-centered therapy คือการที่ผู้บำบัด “มองดูคนไข้ เหมือนที่คนไข้มองดูตัวเอง มองดูปัญหาด้วยตนเอง” ซึ่งการมีความเข้าใจร่วมกับคนไข้นี้จะทำให้คนไข้เข้าใจตัวเอง (self) กับความเป็นจริง และความต้องการของตนเองจริง ๆ จุดหมายของการบำบัดคือให้คนไข้มี self-concept หรือการที่คน ๆ ปรารถนาหรือต้องการ (ideal-self) เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ

โรเจอร์สได้ยกตัวอย่างการทำจิตบำบัดในกรณีของโคร่า เด็กวัยรุ่นหญิงซึ่งถูกนำมาบำบัดที่ศูนย์บำบัดและนำมาศาลเยาวชน เพราะพฤติกรรมก้าวร้าว ควบคุมตนเองไม่ได้ จากประวัติ แม่ของเด็กหญิงเจ็บป่วยดังนั้นพ่อเลี้ยงของเธอต้องเป็นคนรับผิดชอบดูแล ซึ่งปรากฏว่าบรรยากาศในบ้านตึงเครียดมาก เธอจึงถูกนำไปสถานรับเลี้ยงเด็กระหว่างกระบวนการบำบัด โคร่าเกิดความเข้าใจถึงปัญหาของเธอ โดยเริ่มจากการที่เธอเข้าใจว่าพ่อเลี้ยงมีความสนใจเธอในทางเพศ นั่นคือเหตุผลที่พ่อเลี้ยงหึงหวงและเธอค่อย ๆ เกิดความเข้าใจว่าพ่อเลี้ยงสนใจเธอ เพราะส่วนหนึ่งคือเธอผลักดันให้พ่อเลี้ยงเกิดความสนใจด้วย และตัวเธอเองก็ทำเหมือนกับว่าพ่อเลี้ยงเป็น “แฟน” เธอด้วย ซึ่งจากการที่เกิดการรับรู้และเข้าใจพฤติกรรมของตนเอง โคร่าสามารถที่จะปรับบทบาทของตนเองและทราบว่าพฤติกรรมก้าวร้าวต่าง ๆ ที่แสดงนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องแสดง เพื่อทดแทนความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ลักษณะงานของจิตวิทยามนุษยนิยมได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ในฐานะที่มีข้อมูลที่สนับสนุนค่อนข้างน้อย ยกเว้นบทความของ ฮาร์ริงตัน บล็อกและบล็อก (Harrington, Block and Block, ค.ศ.1987) ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีของโรเจอร์สโดยเฉพาะทฤษฎีการสร้างสรรคของสิ่งแวดล้อม (theory of creative environment) ซึ่งตามทฤษฎีของโรเจอร์สกล่าวว่า คนเราสามารถที่จะแสดงความสามารถโดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ได้ภายใต้สถานการณ์ต่อไปนี้

1. Openess to experience หมายถึงไม่มีการไม่เปลี่ยนแปลง....ทนต่อความไม่ชัดเจน.....ความสามารถในการรับข้อมูลหรือความขัดแย้งต่าง ๆ โดยที่ไม่ปิดรับสถานการณ์ต่าง ๆ

2. Internal locus of evaluation หมายถึงคุณค่าหรือผลงานของคน ๆ นั้นในฐานะที่เป็นคนสร้างสรรค์ไม่ได้เกิดขึ้นจากเฉพาะคำชมหรือคำวิพากษ์วิจารณ์ของคนอื่นเท่านั้น แต่จากตัวเองด้วย

3. The ability to toy with elements and concepts หมายถึงสามารถที่จะเล่น (play) กับความคิด สี รูปแบบ ความสัมพันธ์หรืออื่น ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

ซึ่งคนที่จะพัฒนาลักษณะเหล่านี้ได้นั้นคือคนที่ถูกเลี้ยงมาในสิ่งแวดล้อมที่

1. Psychological safety คือคน ๆ นั้นมีลักษณะความเข้าใจ ร่วมในการยอมรับสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีเงื่อนไข ขณะเดียวกันจะไม่มี การประเมินจากภายนอก

2. Psychological freedom คือคน ๆ นั้นมีอิสระในการได้แสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ

อับบราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow ค.ศ. 1908 – 1970)

มาสโลว์เกิดที่บรูคลิน นิวยอร์ก และสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยวิสคอนซินหนังสือที่สำคัญของมาสโลว์ คือ Motivation and Personality (ค.ศ.1970) Toward a Psychology of Being (ค.ศ.1968) และ The Further Reaches of Human Nature (ค.ศ.1971)

หลังสำเร็จการศึกษาได้ไปทำงานกับธอร์นไตร์ โดยทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเพศโดยการสัมภาษณ์ในช่วงปี ค.ศ.1935-1940 เป็นช่วงที่สำคัญของมาสโลว์ เพราะได้ไปศึกษากับเอ็ดเลอร์และฮอร์นาร์ย ในด้านจิตวิเคราะห์และกับโกลสตาร์ย เวอร์ไทเมอร์และคอฟก้าในด้านจิตวิทยาเกสตัลล์ และมาสโลว์ยังได้รับอิทธิพลจากนักมานุษยวิทยา รูท เบนนาดีค (Ruth Benedict, ค.ศ.1887-1948) หนังสือที่มีอิทธิพลมากคือ Patterns of Culture, ค.ศ.1935/1989) และจากอิทธิพลของเบนนาดีค คือ **synergy** หรือระดับที่ความต้องการของแต่ละคนที่เกิดขึ้นตามความต้องการของวัฒนธรรม (สังคม) (degree to which the needs of the individual are consistent with the demands of the culture) ในสังคมที่มี synergy สูงยิ่งมีความเห็นแก่ตัวมากและขณะเดียวกันจะพยายามที่จะแสดงให้เห็นถึงการที่จะให้การช่วยเหลือผู้อื่น ในขณะที่สังคมที่มี synergy ต่ำ จะเกิดการขัดแย้งว่าวัฒนธรรมหรือสังคมต้องการให้ประพฤติอย่างไร ซึ่งมาสโลว์ได้เกิดแนวคิดการเกิดขึ้นของ synergy ในสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในวงการธุรกิจ กองทัพหรือในมหาวิทยาลัยเป็นเหมือนความนิยมที่คนในองค์กรนั้นมีการประสานระหว่างกัน และรวมเป็นกลุ่มมากกว่าที่จะเป็นการแข่งขันกัน

มาสโลว์แบ่งปันแนวคิดทางบวกกับโรเจอร์ส ในการมองธรรมชาติของมนุษย์ มาสโลว์เชื่อว่ามนุษย์ได้รับมรดกศักยภาพในเรื่องของความเอื้อเฟื้อ ความรักและสุขภาพอ่อนโยน แต่ทั้งหมดนี้โดยการได้รับการดูแลโดยสิ่งแวดล้อมและสังคม แต่ถ้ามนุษย์ไปอยู่ในสังคมหรือ

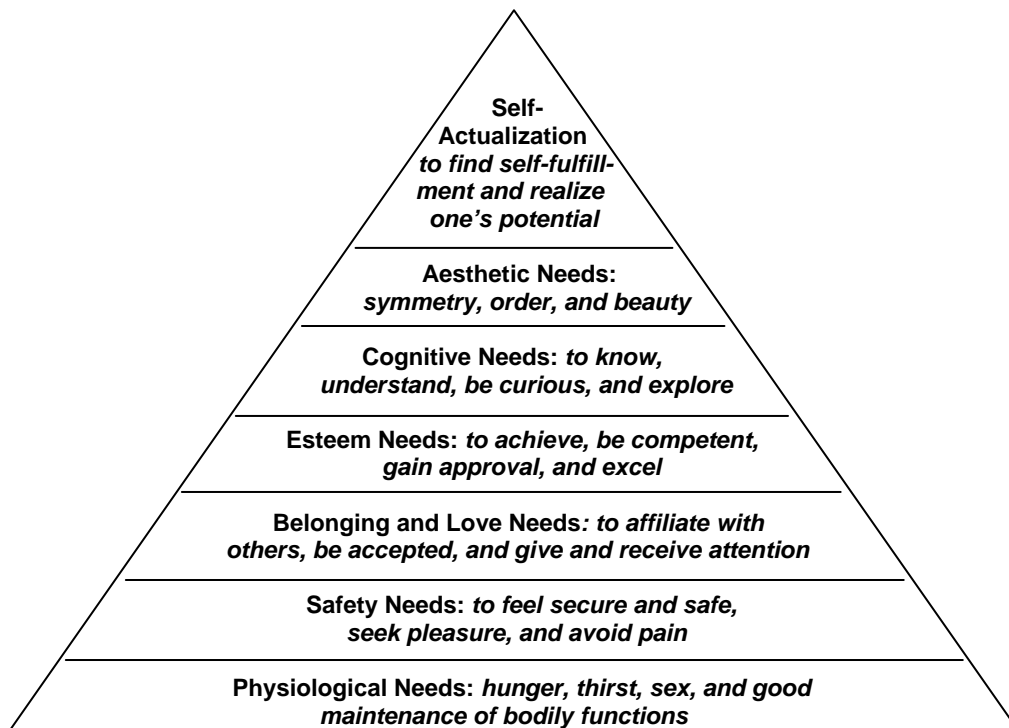
ทฤษฎีแรงจูงใจ (Theory of Motivation)

มาสโลว์เป็นที่รู้จักจากทฤษฎีความต้องการ (theory of needs) และใช้คำว่า **instinctoid** ในความหมายของแรงจูงใจทั้งหลาย เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติของมนุษย์แต่ถูกอบรมสั่งสอนหรือสนับสนุนโดยสิ่งแวดล้อม มาสโลว์ได้แบ่งแยกระหว่าง deficiency needs และ growth needs สำหรับ deficiency needs หรือ D motives หมายถึงความต้องการอะไรก็ตามซึ่งขาดหายไปและสามารถเติมเต็มได้ด้วยสิ่งของหรือบุคคลจากภายนอก ส่วน growth needs หรือ B motives มีความเป็นตัวของตัวเองหรือมีอิสระจากสิ่งแวดล้อมและหมายถึงความต้องการที่จะเติมเต็มศักยภาพหรือความสามารถที่มีมาแต่กำเนิด

“**Growth is in self**, a rewarding and exciting process.....the fulfilling of yearning and ambitions.....the acquisition of admired skills.....the steady increase of understanding about people : the development of certain creativeness in whatever field, or most important, simply the ambition to be a good human being.” (มาสโลว์, ค.ศ.1968)

D motives ทำงานเพื่อปกป้องรักษาตนเองขณะที่ B motives หมายถึง การมีสุขภาพที่ดีขึ้นและการทำงานในระดับสูงขึ้น มาสโลว์ได้อธิบายทฤษฎีในรูปของลำดับขั้น (hierarchy) ตามภาพที่ 8.1

ภาพที่ 8.1 แสดงลำดับขั้นของความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์

ลำดับต่ำสุด คือ ความต้องการทางสรีรวิทยา (ร่างกาย) ซึ่งจะรวมถึงความหิว ระบาย ความต้องการทางเพศ อากาศสำหรับหายใจ การนอนหลับ และการกำจัดของเสียออกจาก ร่างกาย ซึ่งจากตัวอย่างมาสโลว์แสดงให้เห็นว่าในลำดับนี้จะให้ความสนใจน้อยมากกับเรื่องของ ความคิดสร้างสรรค์หรือการเติมเต็ม (self-fulfillment) ความต้องการหลัก คือ อาหาร

ลำดับต่อมา ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัย ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากขั้นที่หนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว ซึ่งในขั้นนี้ถ้าไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองจะเป็นหน้าที่ของสังคมที่จะต้องเข้ามาดูแลในรูปของสวัสดิการทางสังคม ซึ่งความต้องการความปลอดภัยจะรวมถึง การที่สังคมมีการจัดระบบที่แน่นอน มั่นคงและไม่มี ความตึงเครียดหรือความกระวนกระวายใจต่าง ๆ เด็กจะมองหาความมั่นคง ปลอดภัยจากพ่อแม่ในการที่จะป้องกันหรือปกป้องจากสัตว์ร้ายต่าง ๆ เสียงดังหรือแสงสว่างที่สว่างจ้า หรือในผู้ใหญ่จะซื้อประกันชีวิตเพื่อปกป้องตนเอง จากอุบัติเหตุ การเจ็บป่วย การสูญหายของทรัพย์สินหรือหนี้สิน ซึ่งรวมไปถึงความปลอดภัย จากการถูกรบกวนจากคนแปลกหน้า ถ้ามีการต้องเลือกระหว่างความปลอดภัยกับการ เจริญเติบโต แนนอนคนย่อมจะเลือกความปลอดภัยไว้ก่อน

นอกเหนือจากความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยแล้ว ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของก็เข้ามามีส่วนสำคัญ ซึ่งจะเป็นส่วนของ D motives ความปรารถนาที่จะได้รักและความรักจากครอบครัว มีเพื่อนและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เพื่อหลีกเลี่ยงความโดดเดี่ยว ซึ่งในลำดับนี้ยังรวมถึงความต้องการคู่หู สามีหรือภริยาและการมีลูก ซึ่งการเติมเต็มของลำดับนี้ความต้องการนี้จะมาก่อนความต้องการเจริญเติบโต

ลำดับต่อมา ได้แก่ ความต้องการการยกย่อง นับถือ ซึ่งคล้ายกับแนวคิดของแอตเลอร์ ในรูปของ striving for superiority และ need for mastery ของ อิริคสัน นั่นเอง ซึ่งจะรวมถึงความต้องการเป็นที่เคารพและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อความต้องการในลำดับต้น ๆ ได้รับการสนองตอบแล้ว ซึ่งความต้องการนี้สามารถที่จะได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจโดยผ่านทางความสัมฤทธิ์ผลในด้านต่าง ๆ ของชีวิต เช่น การเป็นคนเก่งทางด้านกีฬา หาเงิน (นักธุรกิจ) สร้างสรรค์งานศิลปะ ชนะคติในศาลหรือประสบความสำเร็จในอาชีพ เป็นต้น

หลังจากที่ได้รับการยกย่อง สรรเสริญแล้ว มาสโลว์ได้จัดเรียงของความต้องการของความคิดไว้เป็นลำดับต่อมา ซึ่งเป็นความต้องการที่จะได้รับทราบ เข้าใจ แสวงหา อยากรู้ อยากรู้อยากเห็นและการคิดค้นต่าง ๆ

ต่อมาคือความต้องการความสวยงาม ความสุนทรีย์ต่าง ๆ (แต่ไม่จำเป็นต้องเกิดกับทุกคน) ความต้องการความสมส่วน เรียงลำดับก่อน-หลังและความงาม (ซึ่งเป็นสิ่งที่ผ่านเข้ามาทางประสบการณ์) และบนสุดของลำดับขั้น ได้แก่ การพัฒนาการศักยภาพของตนเอง (self-actualization) ซึ่งแนวคิดของมาสโลว์ก็เช่นเดียวกับของโรเจอร์ส ที่เน้นให้ความสำคัญกับความต้องการนี้ในฐานะเป็นความต้องการสูงสุดที่มนุษย์แสวงหา ซึ่งเป็นการเติมเต็มศักยภาพของคน ๆ นั้น “อะไรที่เขาสามารถจะเป็น เขาต้องเป็น” (What a man can be, he must be) ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่เฉพาะเรื่องของแต่ละบุคคล สำหรับนักดนตรี คือการแต่งเพลง สถาปนิกคือการได้ออกแบบตึกสำคัญ ๆ นักอุตสาหกรรม ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ

ถึงแม้ว่ามาสโลว์จะเห็นเหมือนโรเจอร์สในความต้องการลำดับสำคัญสูงสุดนี้ แต่มาสโลว์เห็นไม่เหมือนโรเจอร์สที่ว่าลำดับขั้นนี้จะไปถึงได้ นั้น ลำดับความต้องการขั้นต้น ๆ จะต้องได้รับการตอบสนองก่อน มนุษย์ต้องการเหมือนกับสัตว์ในลำดับขั้นต้น ๆ (ทางสรีรวิทยาและความปลอดภัย) แต่ในลำดับที่สูงขึ้น (ความนับถือ การยกย่อง สรรเสริญ และการพัฒนาศักยภาพของตนเอง) จะมีแต่ในมนุษย์เท่านั้น

มาสโลว์มองว่าในมนุษย์มีเพียง 10% เท่านั้นที่สามารถไปถึง self-actualization หรือ fully human มาสโลว์ได้เลือกกลุ่มคนเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งขึ้นมาศึกษา ทั้งคนที่ตายแล้วและยังมี

1. มีการรับรู้ความเป็นจริงได้มากกว่าปกติ ไม่มีอคติที่ทำให้ไม่รับรู้ความเป็นจริงและตัดสินบุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ตรงตามที่เป็นจริง
 2. มีการรับรู้ตนเอง เข้าใจแรงจูงใจ อารมณ์ ศักยภาพและข้อบกพร่องของตนเอง
 3. มีความเข้าใจในปัญหาภายนอกและบ่อย ๆ ที่สามารถทำภารกิจต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จและให้ความสนใจกับสิ่งที่เกี่ยวข้อง ศิลธรรมจริยาและปรัชญา
 4. มีการต้องการความเป็นส่วนตัวและเป็นอิสระและสามารถดำรงความเป็นอิสระได้อย่างดี ทำให้ต้องพึ่งพาผู้อื่นน้อยและเชื่อมั่นในความรู้สึก คุณค่าของตนเอง ไม่ต้องการแสวงหาการยอมรับ รางวัลหรือทรัพย์สินจากผู้อื่น
 5. มี “peak experience” ซึ่งสามารถอธิบายได้ในรูปของความรู้สึกสมบูรณ์แบบหรือปลานปล้ำ ซึ่งอาจจะเป็นประสบการณ์จากความรัก ชื่นชมศิลปะ (ที่ยิ่งใหญ่) ภาคภูมิใจอย่างลึกซึ้ง ค้นพบทางวิทยาศาสตร์หรืองานสร้างสรรค์ต่าง ๆ
 6. มีความสนใจกับสังคมและให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งความสนใจจะเป็นในลักษณะที่ไม่ใช่การเป็นเจ้าของ
- นอกจากนี้แล้วลักษณะของคนที่มีความ self-actualization ยังรวมถึงคนที่สามารถแยกแยะระหว่างความดีกับความไม่ดี มีความเสมอภาคในทุกชาติ ภาษา มีอารมณ์ขันแต่ไม่ใช่เพื่อเป็นการเสียดสีหรือดูถูกผู้อื่น และในเรื่องของงานสร้างสรรค์ไม่ใช่แต่ในเรื่องของศิลปะเท่านั้น แต่รวมถึงการค้นพบเทคนิคต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้อื่นได้รับหรือใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ค้นพบนั้น ๆ ได้ด้วย
- มาสโลว์บอกว่าเรื่องของ self-actualization ไม่ใช่เรื่องของ all-or-nothing process แต่เป็นเรื่องของระดับ (degree) เพราะไม่มีมนุษย์คนใดที่สมบูรณ์แบบ แม้แต่คนที่มีการพัฒนาศักยภาพ (self-actualized) ยังเป็นมนุษย์ธรรมดาที่มีความอ่อนแอ ไม่แน่นอน มีอารมณ์รุนแรงหรือทำอะไรไร ๆ ในบางครั้ง แต่คนที่มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองมักจะมีลักษณะพฤติกรรมตามที่ได้อธิบายไว้ 6 ข้อนั้นและถูกจัดว่าเป็นพวกที่มีความ self-actualization

ยอร์ช เอ เคลลี (George A. Kelly ค.ศ. 1905 – 1967)

สิ่งที่ทำให้เคลลีต่างจากนักจิตวิทยามนุษยนิยมคนอื่น ๆ ตรงที่เคลลีเชื่อมโยงความเป็นมนุษย์กับวิทยาศาสตร์ เคลลีไม่ได้มองพฤติกรรมทางวิทยาศาสตร์ในฐานะที่ไม่เป็นธรรมชาติ แต่เคลลีเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์คือต้องการที่จะ “ทำนาย” (predict) และควบคุม (control) เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องเหมือนที่นักวิทยาศาสตร์ทำ เพราะฉะนั้นจิตวิทยาของเคลลีจึงเป็นผลของการพยายามค้นหาการเป็นวิทยาศาสตร์ของมนุษย์

จิตวิทยารูปแบบของบุคคล (The Psychology of Personal Constructs)

งานของเคลลีที่เป็นที่รู้จักคือหนังสือที่พิมพ์ในปี ค.ศ.1955 คือ The Psychology of Personal Constructs ซึ่งทฤษฎีพื้นฐานคือการกล่าวถึงว่ากระบวนการทางจิตวิทยาของมนุษย์เริ่มต้นจากการที่คน ๆ นั้นมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเคลลีหมายถึงการที่คน ๆ นั้นแสวงหาการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งเป็นที่ ๆ จะมองเห็นกระบวนการทางจิตวิทยาผูกอยู่กับความเป็นจริง ความคาดหวัง เป็นสิ่งที่จริงในอนาคตไม่ใช่เรื่องของอดีต อนาคตซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์อยากได้อย่างมากไม่ใช่อดีต และมนุษย์สามารถที่จะไปถึงอนาคตได้โดยผ่านจากปัจจุบัน เคลลีเชื่อว่ากระบวนการของความคาดหวังเป็นเหมือนกับการที่นักจิตวิทยาทำการทดลอง เพื่อทดสอบสมมติฐานนั่นเอง มนุษย์ตั้งใจที่จะทำนายหรือคาดการณ์ สิ่งที่มีส่วนร่วมเหมือนกับที่นักวิทยาศาสตร์ทดสอบสมมติฐานเพื่อทดสอบความจริงในการทำนาย เหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นที่มนุษย์จะต้องสามารถที่จะมองเห็นสิ่งนั้น ซึ่งการทำเช่นนี้เคลลีเรียกว่า “constructs” ซึ่งเป็นการใช้คำแทนเหตุการณ์ 2 อย่างที่เหมือนกัน แต่แตกต่างกับเหตุการณ์ที่ 3 ตัวอย่างเช่น A B และ C เป็นเหตุการณ์พื้นฐานของ construct ถ้ามีคนรู้จัก 3 คน มด แมว หนูและมองว่า มดกับแมวเป็นคนอบอุ่น ซึ่งต่างจากหนูที่เป็นคนเย็นชา การเปรียบเทียบจะมองว่ามีความอบอุ่น ซึ่งจิตวิทยาของเคลลี (ค.ศ.1955) บอกว่า คนต่างจากคนอื่นเป็นผลมาจากเรื่องของโครงสร้างของเหตุการณ์ แต่ละคนจะสร้างรูปแบบของตนเอง (personal constructs) ซึ่งจะเป็นลักษณะเฉพาะหรือเป็นเอกลักษณ์ของตนเองไม่มีลักษณะใดที่เหมือนกันและแต่ละคนแตกต่างกัน เป็นเรื่องที่แปลกในการที่จะใช้คำในการแบ่งแยกทั้ง ๆ ที่คน 2 คนนั้นไม่ได้มีอะไรที่ตรงข้ามกัน ถ้าถามใครคนใดคนหนึ่งให้ตอบเรื่องของมด แมว หนู คนที่ถูกถามจะตอบว่า มดกับแมวเป็นคนฉลาดแต่หนูเป็นคนขี้เกียจ ซึ่งตอนแรกการตอบในรูปแบบนี้อาจจะทำให้ผู้ถามสงสัย เพื่อให้เข้าใจได้ดีขึ้นจะพบว่า มดกับแมวเป็นคนรวยด้วยและหนูเป็นคนจน จากตรงนี้ทำให้เรามองเห็นว่า “ฉลาด” กับ “ขี้เกียจ” หมายความว่าอะไร อาจจะไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับรูปแบบของมด แมวและหนู แต่ทำให้มองเห็นว่าพวกเขาถูกมอง

เมื่อมองเห็นแล้วว่าทำไมรูปแบบหรือโครงสร้างของคนๆ นั้นเกี่ยวข้องกันทำให้สามารถที่จะเริ่มต้นตั้งสมมติฐานได้ว่าทำไมคนจึงมีลักษณะร่วมกัน ซึ่งจากตัวอย่างอาจเป็นว่าความฉลาดกับความร่ารวยไปด้วยกัน ขณะที่ชี้เกี่ยวกับจนไปด้วยกันด้วย นอกจากนี้แล้วอาจอนุมานตามความเชื่อว่าคนฉลาดไปด้วยกับการทำงานหนัก ซึ่งอาจจะผิดก็ได้ สมมติว่ามีมดคนเดียวเท่านั้นที่ทำงานหนัก แต่แมวกับหนูเป็นคนสบาย ๆ ถ้าเป็นกรณีนี้รูปแบบหรือโครงสร้างจะสลับซับซ้อนขึ้นกว่าที่คิด จึงอาจจะต้องค้นหาลักษณะอื่น ๆ ของคน ๆ นั้น ซึ่งเคลลีได้ชี้ให้เห็นว่าการที่พยายามเข้าใจโครงสร้างหรือรูปแบบของใครคนใดคนหนึ่ง เป็นเหมือนกับการพยายามเข้าใจเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง อาจจะคาดหวังหรือปรับรูปแบบหรือโครงสร้างของใครโดยใช้ผลจากการคาดหวังในคน ๆ นั้นนั่นเอง

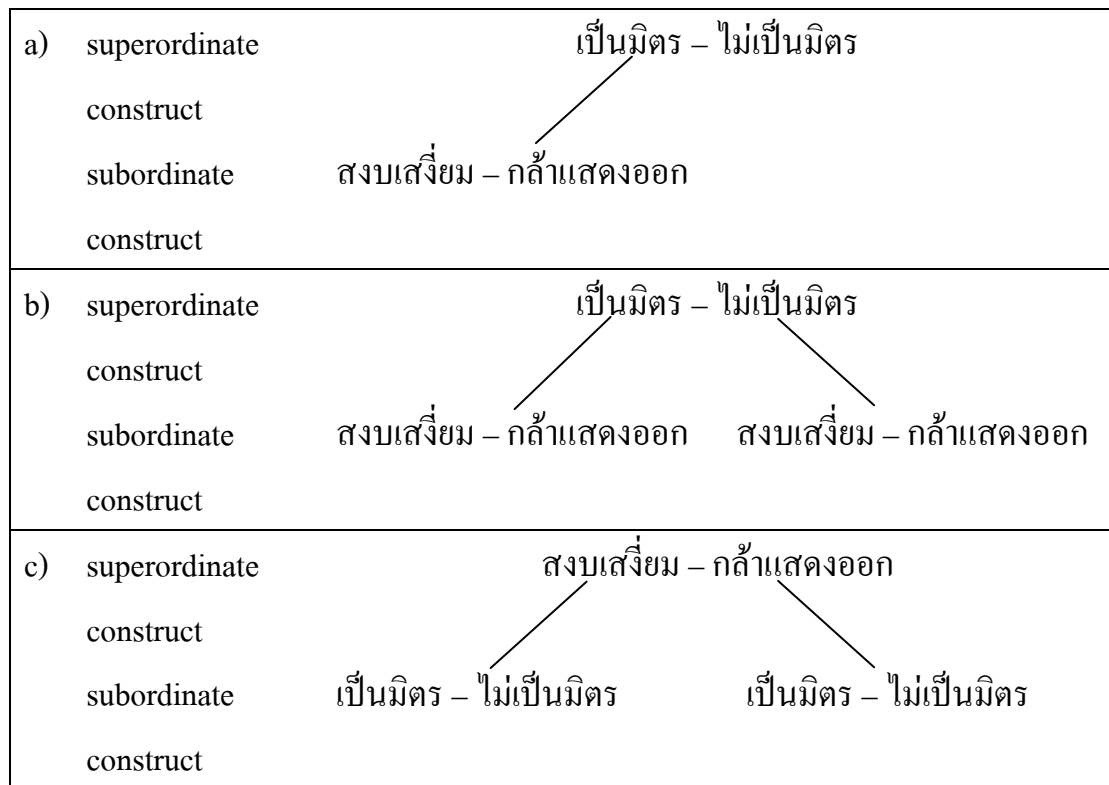
ซึ่งจากตัวอย่างของมดกับแมวทำให้อาจจะตั้งสมมติฐานกับใครก็ตามที่มีความฉลาดหรือชี้เกี่ยวกับรูปแบบของคนร่ารวยกับความจน ซึ่งจากการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่าง 2 รูปแบบนี้ ถ้าพบใครก็ตามที่ร่ารวย จะคิดว่าคน ๆ นั้นฉลาดด้วย ถึงแม้ว่าพฤติกรรมของคน ๆ นั้นไม่ได้มีลักษณะของความฉลาด เพราะความฉลาดเป็นสิ่งที่ใช้ในการทำนาย เคลลีใช้คำว่า “hostility” สำหรับกระบวนการในการที่จะบังคับให้เกิดรูปแบบหรือโครงสร้างของคน ๆ นั้นไว้ ซึ่งเป็นเหมือนกับการที่พยายามจะทำตัวเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ (ถึงแม้ว่าจะต้องตัดแขน ตัดขาของตัวเอง) คนที่จัดว่าเป็น “hostility person” จะมีลักษณะที่ไม่ใช่ นักวิทยาศาสตร์ที่ดี เพราะในความเป็นจริงคนที่เป็่นนักวิทยาศาสตร์ที่ไม่ดีจะใช้วิธีบังคับเอาความจริงใส่ลงไปในทฤษฎีของตัวเองแทนที่จะหาข้อมูลมาเพื่ออธิบายทฤษฎีของตัวเอง คนที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ดีคือคนที่สามารถที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ แล้วนำมาสู่ข้อเท็จจริงอันใหม่ เช่น การหาสมมติฐานว่าคนที่ร่ารวย อาจจะชี้เกี่ยวกับ

เคลลีมองว่ารูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบต่าง ๆ นี้ทำให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละคน ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบซึ่งทำให้สามารถที่จะสำรวจหาความจริงและสามารถทำนายว่าจะค้นพบอะไรในรูปแบบนั้น ซึ่งการทำนายนั้นอาจจะผิดได้เพราะเหตุการณ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องนั้นนำไปสู่การปรับปรุงความสัมพันธ์ของรูปแบบหรือโครงสร้างและทำให้เกิดรูปแบบใหม่เกิดขึ้นหรืออาจกล่าวได้ว่าเคลลีคิดว่าคนเราถูกแรงขับในการที่จะเข้าใจโลกที่อาศัยอยู่โดยผ่านความเข้าใจ แสวงหาการทำนายและการควบคุม สังคมจะเกิดความเข้าใจและเป็นระเบียบขึ้นถ้าสามารถที่จะทำนายได้ว่าคนอื่นจะทำอะไร ทำอย่างไร สังคมของคนเราจะดีขึ้นทั้งในด้านความน่ากลัวหรือการพัฒนาชีวิต ถ้าสามารถที่จะ

เป็นมิตร – ไม่เป็นมิตร สงบเสงี่ยม – กล้าแสดงออก
ฉลาด – ไม่ฉลาด มีลักษณะเป็นชาย - มีลักษณะเป็นหญิง

ซึ่งเคลลี่มองว่าการเข้าสู่กระบวนการของการจับคู่ เหมือนการตั้งสมมติฐาน (มี H_0 กับ H_a) เพียงแต่มาใช้กับคน เช่น ลักษณะของเพื่อนสนิทที่มีรูปแบบจากตัวอย่าง ถ้าเพื่อนสนิทมีพฤติกรรมแบบนี้ตลอดเวลาหรือคงที่พูดได้ว่านั่นคือลักษณะของเพื่อนสนิท แต่ถ้าพฤติกรรมของเขาไม่คงที่แสดงว่ารูปแบบข้างบนนั้นไม่ใช่รูปแบบของเพื่อนสนิทของเราแล้ว ในทำนองเดียวกันในคนอื่นอาจจะใช้ลักษณะ personal constructs ในการอธิบายคน ๆ เดียวกันต่างกันไป ตัวอย่างเช่น การใช้คำว่า เป็นมิตร กล้าแสดงออก ฉลาด มีลักษณะเป็นชาย ในการอธิบายเพื่อนสนิท แต่ในทางตรงข้ามคนอื่นอาจใช้รูปแบบ (constructs) ที่ต่างออกไป โดยอธิบายว่าชอบสังคม มีความรู้สึกไว ช่างคิดและกล้าหาญในการอธิบายคน ๆ เดียวกัน ซึ่งแต่ละคนอาจจะอธิบายรูปแบบทั้ง 2 อย่างจึงเป็นการพอเพียงในการที่จะบอกได้ว่าเป็นเรื่องของคน ๆ เดียวกัน แต่ใช้รูปแบบของการอธิบายแตกต่างกัน บางครั้งอาจจะต่างกันแต่พอที่จะทำนายได้ว่า เป็นรูปแบบของใคร ในขณะที่เดียวกันแต่ละรูปแบบที่ต่างกันนี้เคลลี่มองว่าแต่ละรูปแบบที่มีความแตกต่างกันนั้นบางรูปแบบสำคัญกว่าอีกรูปแบบในการที่จะใช้ในการวิเคราะห์หรือทำนายคน ๆ นั้น รูปแบบที่สำคัญกว่านี้เคลลี่เรียกว่า “superordinate constructs” และรูปแบบที่สำคัญน้อยกว่าเรียกว่า “subordinate constructs” แต่อย่างไรก็ตาม superordinate constructs ของคนบางคนอาจเป็น subordinate constructs ของอีกคนหรือในทางกลับกัน ซึ่งการทำงานของ superordinate constructs อาจอธิบายได้ในตารางภาพที่ 8.2

ภาพที่ 8.2 แสดงลักษณะของ superordinate และ subordinate construct (ดูจาก C ที่แสดงว่า superordinate construct ของคนหนึ่งอาจกลายเป็น subordinate construct ของอีกคน)

ใน a) คือการที่มองว่าคน ๆ นั้นเป็นมิตรหรือไม่เป็นมิตร ถ้าเป็นมิตรจะดูต่อไปว่าเป็นคนสงบเสงี่ยมหรือกล้าแสดงออก ซึ่งจาก a จะไม่ให้ความสำคัญว่าเป็นคนสงบเสงี่ยมหรือกล้าแสดงออก เพราะจะมุ่งไปที่ส่วนที่เป็น superordinate construct คือ ไม่เป็นมิตร ในทางตรงข้ามส่วนของ b) subordinate construct เป็นความสงบเสงี่ยมหรือกล้าแสดงออก ซึ่งจะนำไปสู่ทั้งเป็นมิตรและไม่เป็นมิตร

เคลลีได้สร้างทฤษฎีรูปแบบของตนเอง (personal constructs) และได้สร้างทฤษฎีพื้นฐานของชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์ไว้เป็นแนวทางว่าคน ๆ นั้นวางรูปแบบโลกของตนเองอย่างไร ซึ่งโครงสร้างหรือรูปแบบของโลกของคน ๆ นั้นจะคงที่หรือเปลี่ยนแปลงไปขึ้นอยู่กับผลของประสบการณ์และการปรับตัวของคน ๆ นั้น เคลลีได้ใช้คำว่า “constructive alternativism”

บทบาทของ Constructive Repertory Test

เพื่อที่จะทำให้เข้าใจว่าคนแต่ละคนสร้างรูปแบบของตนเองอย่างไร เคลลี่จึงได้สร้าง The Role Construct Repertory Test ขึ้น ซึ่งรู้จักในฐานะ “Rep Test” ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อทำให้มองเห็นภาพของรูปแบบของคน โดยการเลือกรูปแบบ 2 ด้าน ให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของชีวิตของคน ๆ นั้น โดยผ่านสมมติฐานซึ่งจะแสดงให้เห็นใน Rep Test

ในการที่จะทำให้เข้าใจ Rep Test เคลลี่ใช้ Repertory Grid หรือ Rep Grid ตามภาพที่ 8.3 โดยการจินตนาการว่าให้คน ๆ หนึ่งพิจารณาและบอกลักษณะที่ชื่นชอบของคน 8 คนที่เข้ามาในชีวิตของคน ๆ นั้น ซึ่งได้แก่ ตนเอง แม่ พ่อ พี่ชายหรือพี่สาว (น้องชาย – น้องสาว) เพื่อนสนิท คู่หู รวมทั้งคนที่ไม่ยอมรับหรือคนที่ชอบข่มขู่ แต่ละคน (ชื่อ) จะอยู่ทางแนวตั้ง (ตามภาพ 8.3) ส่วนทางแนวนอนแสดงด้วยวงกลมสามวงในคนที่ต่างกัน

ภาพที่ 8.3 แสดงลักษณะของ Rep Grid

ตนเอง	แม่	พ่อ	พี่ชายหรือ พี่สาว	เพื่อนสนิท	คู่หู	คนที่ไม่ ยอมรับ	คนที่ชอบ ข่มขู่	รูปแบบ 2 คน (Bipolar construct)
⊗	✓			⊗	✓	○		ชอบสังคม – ไม่ชอบสังคม
✓		○	✓		⊗	✓	⊗	สุขภาพดี – สุขภาพไม่ดี
	⊗	✓	✓	⊗		○		สนใจศาสนา – ไม่สนใจศาสนา
⊗			⊗	✓	✓		○	กล้าแสดงออก – สงบเสงี่ยม
✓	⊗	⊗	✓	✓	○			ซื่อสัตย์ – ไม่ซื่อสัตย์
✓	○	✓		⊗	⊗	✓		คิดถึงคนอื่น – ไม่คิดถึงคนอื่น
○		✓	⊗	✓	✓		⊗	มีระเบียบ – ไม่มีระเบียบ
	✓	⊗	⊗		✓	○		เจียบ – ะอะอะ

หมายเหตุ คล้ายกับลักษณะด้านแรกของรูปแบบ 2 ด้าน

แทนการมองเห็นที่ต่างกัน แทนด้านที่ 2

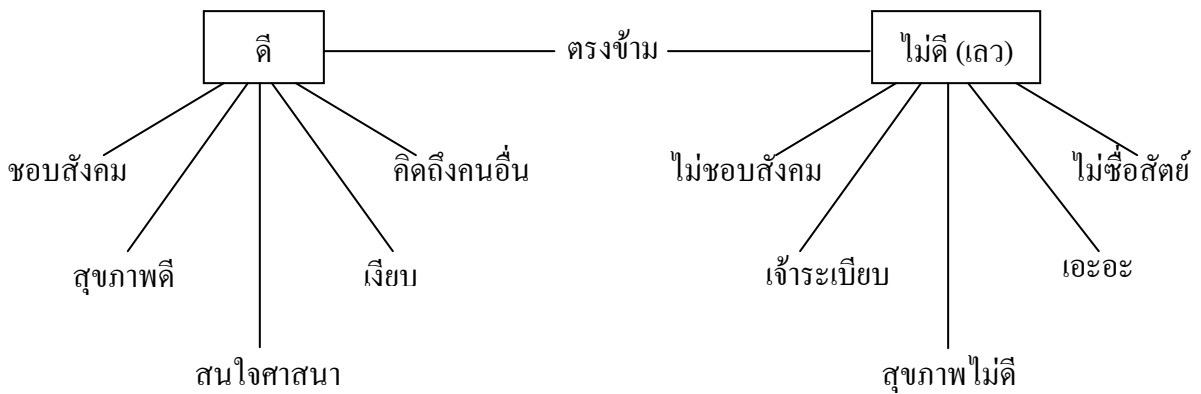
แทนด้านแรกของรูปแบบ 2 ด้าน

แทนด้านที่ 2 ของรูปแบบ 2 ด้าน

จากภาพที่ 8.3 แสดงว่าคน ๆ หนึ่งมองดูตนเองและเพื่อนสนิทในฐานะที่เป็นคนชอบสังคมส่วนคนที่ชอบข่มขู่เป็นคนที่ไม่ชอบสังคม และขั้นต่อมาคือพิจารณาอีก 5 คนที่เหลือและตัดสินใจว่าเป็นพวกชอบสังคมหรือไม่ชอบสังคม และขีด ✓ ถ้ามองว่าเป็นคนชอบสังคมและไม่ต้องเขียนเครื่องหมายอะไรถ้ามองว่าเป็นคนไม่ชอบสังคม ในรูปแบบอื่น ๆ ที่เหลืออยู่อีก 7 รูปแบบจะถูกพิจารณาเช่นเดียวกันและจะเห็นความแตกต่างของคน 3 คน และอีก 2 คนที่จะถูกมองว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร และมองดูทั้ง 5 คนที่ปรากฏอยู่ใน Rep Test

ในความเป็นจริงแล้วการวิเคราะห์ผลจาก Rep Test ค่อนข้างซับซ้อน เนื่องจากข้อแรกจะต้องวิเคราะห์ความแตกต่างและประเภทของรูปแบบที่แต่ละคน (personal constructs) เป็น เพราะมีข้อจำกัดของข้อความหรือรูปแบบนั้นกว้างเกินไปหรือเปล่า สิ่งต่อมาคือการวิเคราะห์จะต้องศึกษาแบบของความสัมพันธ์ของแต่ละรูปแบบ รวมทั้งข้อปลีกย่อยที่แต่ละคนมีด้วย เช่นจากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า เพื่อนสนิทกับคู่หูถูกมองว่าเป็นพวกชอบสังคม กล่าวแสดงออก คิดถึงคนอื่นและมีระเบียบ ในทางตรงข้ามคนที่ชอบข่มขู่คนอื่นและพ่อถูกมองว่าเป็นคนที่ไม่ชอบสังคม สงบเสงี่ยมและไม่ระเบียบ ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะใช้วิเคราะห์นั้น ยังมีอีกหลายอย่าง ซึ่งนักจิตวิทยาจะต้องได้รับการฝึกที่จะใช้ Rep Grid ด้วยการวิเคราะห์จะวางอยู่บนพื้นฐานของเครื่องมือคณิตศาสตร์ เพื่อให้มองเห็นรูปแบบของแต่ละคนได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งจะแสดงให้เห็นตามภาพที่ 8.4

ภาพที่ 8.4 แสดงรูปแบบที่สำคัญของบุคคล

การประยุกต์ทฤษฎีรูปแบบของบุคคล (Applications of personal construct theory)

ทฤษฎีรูปแบบของบุคคลและ Rep Test ได้ถูกนำมาใช้ในงานวิจัยหลายด้านด้วยกัน รวมทั้งด้านสุขภาพ การเจ็บป่วย (ทั้งทางร่างกายและจิตใจ) ความเศร้าโศก (depression) ความเสียใจและการสูญเสีย การแต่งงานและความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด เจตคติและความเชื่อ จิตวิทยาองค์กรและด้านการศึกษา (ฟรานเซลล่าและโทมัส, ค.ศ.1988, แฮมมอนและรอมนี่, ค.ศ.1995)

เบนนิสเตอร์และซัลมอน (Bannister and Salmon, ค.ศ.1966) ได้เปรียบเทียบรูปแบบของคนไข้ที่มีอาการของโรคจิตเภท (schizophrenia) กับคนที่มีสุขภาพจิตที่ดี โดยการใช้ Rep Test พบว่ารูปแบบของคนที่เป็นโรคจิตเภทจะมีความสัมพันธ์กันน้อยกว่าและไม่แน่นอนกว่ารูปแบบของคนที่มีสุขภาพจิตที่ดี นั่นคือคนที่เป็นโรคจิตเภทจะรับรู้โลกที่อาศัยอยู่แบบทำนายไม่ได้และการรับรู้ความจริงที่ไม่สัมพันธ์กัน แต่รูปแบบของคนที่เป็นโรคจิตเภทสามารถนำไปใช้ในโปรแกรมการรักษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปรับและเปลี่ยนรูปแบบของคน ๆ นั้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีผลต่อการทำนายและเกี่ยวข้องกับกรรับรู้โลกของคน ๆ นั้น นอกจากนี้ยังสามารถใช้ Rep Test ในการสำรวจความสลับซับซ้อนหรือสิ่งที่มีอยู่ในรูปแบบของคน ๆ นั้น ในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเวลาที่ผ่านมา ในคนที่มีระดับความสลับซับซ้อนในเรื่องความยากหรือความเหมือนในการรับรู้จะมีการรับรู้และสามารถที่จะทำนายได้ว่าจะทำพฤติกรรมอย่างไร

รูปแบบของบุคคลยังทำให้สามารถเห็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่รวมเข้าด้วยกันที่พัฒนากับบุคคลอื่นได้เป็น 2 รูปแบบ สิ่งแรกคือคนที่มีรูปแบบและการรับรู้ที่เหมือนกันจะเป็นเพื่อนกันมากกว่าคนที่มีความแตกต่างกัน (ตุคและแอลลิสัน, ค.ศ.1978) และมีงานวิจัยอื่นที่แสดงให้เห็นว่าคนสามารถที่จะเข้ากันได้ดีถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบต่างกัน แต่จะเกิดเมื่อต่างคนต่างเข้าใจซึ่งกันและกัน (เคลลี, ค.ศ.1970) นอกจากนี้แล้วในเมอเจอร์และฮอลล์ (ค.ศ.1988) ยังได้ศึกษารูปแบบของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วกับความพึงพอใจในการแต่งงาน โดยให้กลุ่มผู้หญิง 3 กลุ่ม ทำ Rep Test โดยกลุ่มที่ 1 พึงพอใจกับการแต่งงาน กลุ่มที่ 2 ไม่พึงพอใจกับการแต่งงาน และกลุ่มที่ 3 มีประสบการณ์ที่ประสบกับการกระทำทารุณในการแต่งงาน พบว่ากลุ่มที่มีความพึงพอใจในการแต่งงานจะมีรูปแบบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความเชื่อถือลักษณะ ภาพลักษณ์และรูปแบบของตนเอง และทางตรงข้ามผู้หญิงที่ไม่มีความสุขในการแต่งงานจะมีรูปแบบที่มีลักษณะ ภาพลักษณ์ไม่เชื่อถือตนเอง ซึ่งจากการวิเคราะห์นี้สามารถนำไปช่วยคนที่แต่งงานให้พึงพอใจได้

คำถามท้ายบท

1. อธิบาย Organism และ Self ตามความคิดของโรเจอร์ส
2. Self – actualization และ fully functional person คืออะไร เหมือนหรือต่างกันหรือไม่ อธิบายพร้อมยกตัวอย่างให้เห็นจริง
3. อธิบายทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์และอธิบายด้วยว่ามีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์อย่างไร
4. อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง D – motives และ B – motives
5. “constructs” ของเคลลีคืออะไร เป็นไปได้หรือไม่ที่คนเราจะมี “constructs” ที่เหมือนกัน